

Zprávy, informace, oznámení

Přehled úspěšnosti LF UP v získávání grantů

Uvedeny jsou pouze hlavní zdroje grantových prostředků pro LF a projekty, kde hlavní řešitel je z LF UP.

Rok	Agentura	Přihlášené projekty	Úspěšné	%
1997	IGA MZ	12	5	47,5
	GA ČR	4	0	0
	FR VŠ	17	8	47,1
Celkem	(-FR VŠ)	33 (16)	13 (5)	39,4 (31,2)
1998	IGA MZ	7	5	71,4
	GA ČR	2	2	100
	FR VŠ	15	9	60
Celkem	(-FR VŠ)	24 (9)	16 (7)	66,7 (77,7)
1999	IGA MZ	14	3	21,4
	GA ČR	4	4	100
	FR VŠ	12	4	33,3
Celkem	(-FR VŠ)	30 (18)	11 (7)	36,6 (38,8)

Celková úspěšnost LF UP v získávání grantů je dobrá (celostátní průměr se pohybuje okolo 30%), nízký je ale počet projektů přihlášených do grantových soutěží. O granty usilují stále stejné týmy, na fakultě je řada pracovišť, která se o získání grantu (mimo vnitřní granty UP a LF) ani nepokusila.

Rozumný pacient přichází do ordinace nemocen přiměřeně lékařovým schopenstvem.

Ne u všech lidí vyznívá poměr mezi tím, nakolik je vzdělání formovalo a nakolik deformovalo, ve prospěch prvního.

Dokud vám druzí nezávidí, svůj úspěch si pouze namlouváte.

Práce šlechtí člověka. Někoho i živí.

-jas-

Jen několik řádků

Probudit se včas

S koncem roku přicházejí ke slovu vyslovená i v duchu skryvaná přání, více či méně reálná a více či méně zrcadlící stav mysli, zdraví, věk, sociální pozici a situaci... Některá z nich obvykle současně vyjadřují obavu z opaku a stávají se jakýmisi zaklínadly pro dobu budoucí, oním bezděčným zaklepáním na dřevo. Většina z nich však bývá poněkud zkalena nepříjemnou otázkou po dílu vlastního přičinění, kterým jsme ochotni k realizaci přispět. Rečeno s klasikem: chceš-li realizovat své sny, probud se! Čili: přeješ-li si pevně zdraví, ozdrav nejprve svou vlastní životosprávu a životní styl; toužíš-li po zvýšení kvality Žurnálu UP, angažuj více novinářsky zdatných spolupracovníků (a přestaň chvíli psát); jsi-li nespokojen s vládní politikou financování školství nebo politikou vůbec, podepiš některou z petic a sepiš několik desítek grantových projektů naorch ...

Jenže co má tahle dřina společného s přáním, které navozuje štěstí, klid a pohodu? Alespoň jednou za rok je snad možno dopřát si ten přepych a na přelomu magického letopočtu se bez skepse a blbě náladu dotknout třeba i zcela neuskutečnitelných snů ...

S probuzením bychom však přesto neměli otálet, i když nám na něj příští rok vyměřuje plných 366 dnů.

V. Mazochová

Tyto údaje s komentářem jsme získali od proděkanky LF doc. Walterové. Rádi uveřejníme obdobnou informaci z ostatních fakult – vždyť konec roku je příležitostí k bilancování a zamyslení.

-mh-

Výzva pro studenty

Máte-li mnohdy pocit, že se na akademické půdě nepořádá žádná zajímavá akce a potom se sejdou v jednom týdnu tři, na kterých rozhodně nemůžete chybět, něco podobného se může stát v prvním květnovém týdnu.

Prvního května 2000 začíná filmový festival *Academia film Olomouc* a zároveň je naplánován *Kulturní den* a tradiční studentská slavnost *Májáles*.

Znáte-li nějaké hudební skupiny či jiné formace, které byste rádi slyšeli a viděli v průběhu těchto dnů, kontaktujte prosím redakci Vodopádu, která vám sdělí podrobné informace k další koordinaci programu.

Kontakt: vodopad@post.cz nebo vzkazovna v předním traktu FF.

Organizační výbor AFO

Upozornění redakce

Upozorňujeme čtenáře a autory příspěvků, že vzhledem k nadcházejícím vánočním a novoročním svátkům a následnému zkouškovému období vyjde další číslo Žurnálu UP až v polovině ledna 2000.

Redakce

Disertace na FTK UP

Dne 13.1. 2000 proběhnuv v zasedací místnosti FTK UP (tř. Míru 115) obhajoby disertačních prací studentů doktorského studijního programu **Mgr. R. Šlachty** (10.00 hod.) a **PaedDr. P. Koliska** (12.00 hod.). Dne 14.1. 2000 budou následovat obhajoby disertačních prací **Mgr. I. Fojtíka** (10.00 hod.) a **Mgr. M. Koláře** (12.00 hod.).

-red-

Pracovníci Konferenčního servisu UP přejí všem, se kterými jim bylo ctí spolupracovat v roce 1999, aby se jim a jejich blízkým splnila všechna vyslovená i nevylovená přání, která by nadcházející rok 2000 udělala v životě osobním i pracovním lepší a úspěšnější – i když ten letošní nebyl snad tak špatný.

Ing. J. Pour

Udělení Ceny děkanky LF UP

Celkem sedm prací bylo přihlášeno do soutěže o *Cenu děkanky LF UP* za akademický rok 1998/1999. Na zasedání Vědecké rady LF UP 9. 12. 1999 byly slavnostně vyhlášeny vítězné práce čtyř studentů LF UP:

Práce **J. Vašíčkové** (V. ročník všeobecného směru) s názvem *Význam solubility trombo-modulinu ve sledování aktivity a léčebné odezvy u nemocných se systémovým lupus erythematoses*, která byla vypracována na III. interní klinice pod odborným vedením MUDr. P. Horáka, CSc., práce **V. Procházky** (V. ročník všeobecného směru), která byla pod titulem *Monitorování kostní denzimetrie a specifických markerů kostní resorpce u mnohočetného myelomu* realizovaná na III. interní klinice pod odborným vedením MUDr. J. Bačovského, CSc., práce **D. Kylarové** (VI. ročník všeobecného směru) s názvem *Proliferační aktivita, apoptóza a jejich regulační mechanismy v průběhu vývoje CNS lidského zárodku*, která byla vytvořena na Ústavu histologie a embryologie pod odborným vedením prof. V. Lichnovského, DrSc., a práce **P. Jindry** (III. ročník stomatologického směru) s názvem *Zkracování hlasivkové šterbiny (rima glottidis) při intonaci a její modelování*, vypracovaná na Ústavu lékařské biofyziky pod odborným vedením doc. J. Pešáka, CSc.

Autoři vítěznych prací byli zároveň oceněni finanční odměnou ve výši 2 000 Kč.

-red-

Odešel první redaktor Žurnálu UP

PhDr. Miroslav Veselovský (nar. 5. 2. 1959 v Ostravě) byl iniciátorem vzniku našeho periodika, v němž působil do 30. 6. 1997.

Svou vizi univerzitního týdeníku a jeho názvu představil na Kolegiu rektora 20. 6. 1991 ještě jako člen Katedry věd o umění FF UP. Brzy poté, 1. 7. 1991, nastoupil na částečný úvazek redaktora Žurnálu UP a do 1. 8. připravil jeho nulté číslo. Od září 1991 pak Žurnál UP vychází již pravidelně. Od března 1993 se PhDr. M. Veselovský věnoval týdeníku naplno a zrušil svůj úvazek na FF UP.

PhDr. M. Veselovský se se tížádství a záplem vrhl do projektu, který díky němu neměl jepičí život. Jeho jméno zůstane navždy spojeno s několika počátečními léty dynamického rozvoje a růstu kvality Žurnálu UP.

Zemřel v pátek 10. 12. 1999.

-red-

Zprávy, informace, oznámení**Výsledky projektů „250“**

Oponentní rada zhodnotila (8. 12.) výsledky sedmi projektů UP *Posílení výzkumu a vývoje na VŠ (250)* dosažené v r. 1999. Ze závěrů vyjímáme:

1. VS 97003 *Centrum podpory zdraví a pohybové aktivity*, řešitel prof. F. Vaverka, CSc. 17 publikací v tuzemských časopisech, jedna v zahraničí, jedna monografie, 40 sborníkových abstraktů.

2. VS 96019 *Zajištění ornitologického centra*, řešitel doc. S. Bureš, CSc. 2 publikace v českých časopisech, 6 v zahraničních, 3 články populárně vědecké, 7 sborníkových sdělení, 1 obrazová knižní publikace.

3. VS 96021 *Centrum analytické chemie molekulárních struktur*, řešitel prof. V. Šimánek, DrSc. Jedna publikace v domácím časopise, 11 publikací v zahraničí, v tisku 4 publikace, 2 sborníková sdělení, získán jeden patent.

4. VS 96023 *Centrum pro srovnávací kulturní studia*, řešitel prof. J. Jařab, CSc. 7 publikací v domácím tisku, 5 v zahraničí, jedno sdělení ve sborníku, 7 monografií, spoluautorství.

5. VS 96028 *Vlnové částicové vlastnosti světla*, řešitel prof. J. Peřina, DrSc. Dvě publikace v ČR, 20 publikací v zahraničí a tři v tisku, 14 sdělení ve sborníku, kapitola v zahraniční monografii, 12 prací v tisku v zahraničních periodikách. Jeden populárně vědecký video-program.

6. VS 96154 *Profilování centra molekulární biologie a medicíny*, řešitel prof. J. Kovařík, DrSc. 11 publikací v tuzemských časopisech, 6 publikací v tisku, 22 publikací v zahraničí a 10 v tisku, 39 sdělení ve sbornících, jedna monografie v tisku, 2 patenty, 29 doktorandů. Od začátku projektu získány 4 patenty. Byly uzavřeny 3 licenční smlouvy, další tři patenty jsou rozpracované. Patenty spadají do kategorie nových léčiv.

7. VS 97011 *Kabinet pro studium dějin filozofie středověku a renesance*, řešitel prof. P. Floss. 3 publikace v tuzemsku a 4 v tisku, 6 sborníkových sdělení, 1 monografie, 2 populárně vědecké články, 3 doktorandi.

Projekt VS 97003 v letošním roce podle plánu končí, ostatní pokračují.

-ml-

Ve čtvrtek 9. 12. 1999 se ve velké zasedací síni Rektorátu UP sešla doc. L. Hornová, prorektorka pro zahraniční styky, a pracovnice zahraničního oddělení UP, vedeného J. Herynkovou, s dvacátkou zahraničních lektorů působících na naší univerzitě. Doc. L. Hornová jim poděkovala za jejich práci v uplynulém roce a popřála do toho následujícího vše dobré.

-raf-, foto -tj-

Nedostatek vzdělání lze nahradit přirozenou inteligencí. Řada lidí se pokouší o obrácený postup.

-jas-

Stručně

Ve středu 15.12. proběhl v olomouckém Uklubu poslední **Antiples studentů Právnické fakulty UP** v tomto tisíciletí.

Ve čtvrtek 16. 12. se na svém posledním zasedání v tomto kalendářním roce sešlo **Kolegium rektora UP**.

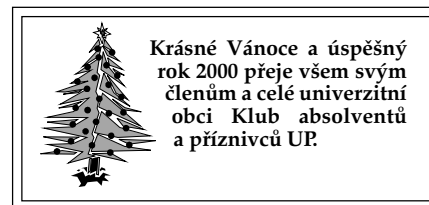
Ve čtvrtek 16.12. byla slavnostně otevřena **nová počítačová učebna** v prostorách bývalé tělocvičny v budově FF UP na Křížkovského 10.

Pamětní medaili k 50. výročí obnovení univerzity udělil 16. 12. rektor UP prof. J. Nečasovi, DrSc., jedné z nejvýraznějších postav české poválečné matematiky.

V pondělí 20. 12. převezme z rukou rektora prof. L. Dvořáka, CSc., stříbrnou **medaili Za zásluhy o rozvoj UP** prof. V. Vetterl, CSc., z Ústavu lékařské biofyziky LF UP.

V úterý 21.12. věnuje rektor UP **Pamětní medaili k 50. výročí obnovení univerzity** prof. A. Schindlerovi, známému olomouckému varhaníkoví, a předá **blahopřejný dopis** při příležitosti významného životního jubilea prof. J. Procházce, CSc., bývalému zaměstnanci LF UP.

-red-

Zeptali jsme se za vás

Studentský časopis *Vodopád* uvedl ve svém listopadovém čísle tohoto roku informaci studentské senátorky FF UP D. Hliněné (*Causae colloquendi anebo O nás s vámi*, str. 4) o tom, že „od nového semestru už není možné získat kredity za tělovýchovné aktivity garantované FTK... FTK zjistila, že poskytování výuky pro studenty jiných fakult je pro ni příliš nákladné. Člověku zůstává rozum stát, vždyť ti stejní studenti tam přece chodí dál, jen nemají kredity...“.

Se žádostí o stanovisko jsme se obrátili na PaedDr. J. Vaculíka, CSc., vedoucího AC FTK:

Tělesná výchova a sport za kredity?

Doposud neznám původní zdroj této informace, ale i můj „rozum zůstal stát“, když jsem si toto torzení přečetl. Jsem na FTK UP zodpovědný za přípravu a funkčnost celého systému tělovýchovných a sportovních programů pro studenty UP. Jsem také spoluvývojcem koncepce nového pracoviště – Akademik centra FTK UP (dále jen AC), které tuto koncepci od školního roku 1998–99 realizuje. Nemohu tedy jinak než reagovat vysvětlením, co a proč Akademik centrum prostřednictvím učitelů FTK a externistů dělá. Především ty, kteří se o programech AC chtějí dozvědět víc, bych odkázal na brožurku modré barvy s názvem *Akademik centrum FTK UP*, která byla před začátkem zimního semestru rozeslána na všechny fakulty a vlastní ji všichni studenti, kteří se rozhodli zapojit do zájmových programů *To a sportu*.

Pokusím se shrnout základní skutečnosti, které jednak vyovrací úvodní citaci a především objasňují, proč je studentům nabízen smysluplný program pohybových aktivit:

– o prospěšnosti zdravého životního stylu jako důsledku celkové tělesné a duševní rovnováhy není třeba pochybovat;

– většina studentů má o různé pohybové aktivity sportovního a především rekreačního charakteru zájem (celým systémem prochází více než 2 500 studentů);

– UP vlastní sportovní zařízení, která jsou připravena k využití akademickou obcí UP;

– kreditní systém studia dává dostatek prostoru každému studentovi k tomu, aby si v rámci celouniverzitní nabídky předmětů *To* zapsal, navštěvoval a byl oceněn kreditem (pokud mu to samozřejmě fakulta umožní a kredit uzná);

– AC nabízí *To* a sport ve třech formách: **povinná To** oceněná zápočtem (právníká fakulta), **výběrová To** (v rámci kreditního systému – zatím kredit z *To* uznávají pouze některé fakulty) a **zájmová To**, kterou AC zajišťuje ve spolupráci s oddělem Sportu pro všechny Sportovní klub UP prostřednictvím systému tzv. „průkazek“;

– AC nabízí studentům systém licenčního vzdělávání v *To* a sportu (např. lyžování, aerobik);

– AC nabízí mimo jiné jednorázové a pobytové akce nejenom studentům, ale také zaměstnancům UP, jejich rodinným příslušníkům a veřejnosti z celého regionu.

Zajištění výuky *To* v rámci celého systému samozřejmě něco stojí. Provoz tělocvičen, pronájem bazénu, mzdy učitelů atd. jsou náklady, které jsou součástí rozpočtu FTK. Nejsme kompetentní posuzovat systém staoby rozpočtu UP, ale domnívám

se, že ono sporné torzení citované v úvodu vzniklo právě z těchto důvodů. Ale v žádném případě není pravda, že FTK kredity nechce udělovat, protože je poskytování výuky pro jiné fakulty příliš nákladné. Jak je a bude zohledněna skutečnost výše rozpočtu úměrně nákladům FTK, budou řešit kompetentní instituce. Mohu pouze uvést příklad, jak se dá využít mimo jiné PC program pro evidenci kreditů, který UP vlastní; je nainstalován v síti a na FTK je již v některých funkcích využíván.

Jednou z možností tohoto programu je právě evidence objemu pedagogické práce realizované jedním pracovištěm pro druhé (např. fakulta pro fakultu), kdy množství odučených hodin pro určitý počet studentů (evidovat se může právě podle počtu udělených kreditů) je při zohlednění koeficientu na jednoho studenta přepočteno na částku zahrnutou do rozpočtu pracoviště. Tuto funkci programu využívá Západočeská univerzita v Plzni, která je jeho autorem a od které UP program dostala.

Předpokládám a také doufám, že se k tomuto problému rozpoutá široká diskuse mezi studenty, učiteli i ostatními kompetentními osobami. Na FTK a především v Akademik centru jsme připraveni objasňovat, proč a pro koho „Systém pohybové, rekreační a sportovní aktivity akademické obce“ vzniká. Děkan FTK prof. F. Vaverka, CSc., autor tohoto materiálu v Dlouhodobém záměru UP, diskusi předpokládá a jak ho znám, aktivně se do ní zapojí.

Žádná pitomost, kterou jsi provedl, není dost velká, abys nemohl provést ještě větší.

-kos-

Události

Setkání psychologů

V předmikuláské náladě pořádala Katedra psychologie FF UP společně s Institutem pro integrativní psychoterapii a psychologické poradenství *Symposium při příležitosti 65. narozenin doc. PhDr. Ivo Plaňavy*.

Ač název akce poukazuje na významnou událost – narozeniny přední osobnosti oboru psychologie a setkání psychologů nad tématy poradenství a terapie, atmosféra celé akce připomínala spíše přátelské setkání širokého příbuzenstva. Příspěvky, které na sympoziu zazněly, byly věnovány tématům aktuálním zejména v současném rodinném a manželském poradenství. V dopoledním programu hovořila dr. K. Muselíková z Brna o zkušenostech s použitím logoterapie v manželském a rodinném poradenství, dr. I. Sobotková z domovské katedry psychologie poukázala na velmi současné téma – úspěšnost ve fungování dnešní rodiny. Další zástupkyně naší katedry dr. B. Baštecká referovala o super-

vizním systému telefonické krizové intervence, dr. D. Štěrbová z FTK UP přednesla referát na téma specifika poradenství u lidí se sluchovým postižením.

Odpolední program byl věnován ryze psychoterapeutickým tématům a osobností psychoterapeuta. Doc. I. Plaňava se ve svém příspěvku *Jak to dělat špatně* s nadhledem a úsměvem zamyslel nad rozličnými křížovatkami v životě psychologa. Referát Z. Riegra z pražského centra RIAPS (*Regionální institut ambulancí psychosociálních služeb*) na téma *Co, proč a jak a za co* se nutně musel dotknout všech psychoterapeutů působících v praxi – a to jak svou brilantností v uchopení otázek a odpovědí, tak lidským rozměrem přiznaným nejen klientům, ale také psychoterapeutům. Poslední referát přednesl dr. S. Morávkem v závěru symposia znamenavý výrazně intelektuální výtah všech přítomných. Zaměřil se totiž na obsáhlé historické porovnání různých psychoterapeutických přístupů s ohledem na profesionální a osobnostní charakteristiky psychoterapeuta s iniciálami I. P. Téma bylo zpracováno do podoby náročné mystifikace, která dodala předchozím vážně míněným příspěvkům kořeni nadsázky a humoru. Závěrečné slovo vedoucího Katedry psychologie FF UP doc. V. Řehana o možném vzniku nové tradice na této katedře dává prostor otázce: Kdo z významných moravských psychologů bude slavit významné jubileum v příštím roce a jaké bude téma symposia 2000?

PhDr. E. Směkalová,
Katedra psychologie FF UP

Chlad a tíseň line se ze skutků vlád zdejších, jež nepřejí rozvoji tvé vzdělanosti, ó lide český... (budova PdF UP na Žižkově nám.)

-šot-
foto -tj-

Vzdělání nám umožňuje snáze řešit problémy, které bychom jako neovzdělanci neměli.

-jas-

Vědecká rada LF UP

Na zasedání Vědecké rady LF UP 9. 12. bylo plno a sedělo se i na bočních sedadlech posluchárny Neurologické kliniky LF. Na radu přišlo určitě více než deset hostů, aby vyslechli habilitační přednášky MUDr. M. Mayera, CSc., a MUDr. D. Koukalové, CSc., a zúčastnili se následné diskuse. Vysoká odbornost a věcnost charakterizovaly jednání. Čtyřem studentům předala paní děkanka prof. J. Mačáková, CSc., cenu za výsledky vědecké práce (viz str. 2). Každý člen rady dostal milou pozornost k blížícím se Vánocům – kalendář UP pro rok 2000. Napadlo mě – kéž by se příští rok vydal univerzitě stejně krásně jako její kalendář.

-mh-

Poznámka

Patenty pod pokličkou

Když někdo žádá o udělení patentového osvědčení a posleze jej i získá, je to nepochybně věc jeho osobní iniciativy. A tak se člověk o patentech dozví až ze zpráv o výsledcích výzkumu při jednání v hodnotící komisi, tedy víceméně náhodou – pokud je jejím členem.

Na naší univerzitě totiž neexistuje evidence patentů přihlášených ani udělených. Pravděpodobně jsme v této věci bílou vránou mezi českými vysokými školami, o zahraničních nemluvě. Na fakultách možná o patentech vědí, ale jaksi ne oficiálně, bez písemných podkladů a informace o nich jsou udržovány z nějakého důvodu jakoby pod pokličkou. Důvodem, byť nevěrohodným, může být i pouhá absence zájmu o tento druh výstupu vědecké práce.

Myslím si, že když se někdo stane držitelem patentu a když se následně z patentu odvíjí licenční smlouva realizovaná v praxi, je to velevýznamná událost – když pro nic jiného, tak pro svou naprostou výjimečnost v naší univerzitní obci. Něco jako diplom za kvalitu, původnost a prosperitu, který zaslouží obdiv a uznání. Tentokrát jej adresujeme prof. V. Šimánkovi z LF UP (výstup projektu VS 96021) a doc. M. Strnadovi z PŘF UP (výstup projektu VS 96154, podrobněji na str. 3).

M. Hejtmánek

Goethovská konference se Sudetoněmeckou akademií

Dokončení ze str. 1

ní týden, který by měl ve spolupráci s dalšími katedrami FF UP proběhnout v říjnu 2000).

Poněkud složitější je hledání odpovědi na otázku, co měl Goethe společného s Moravou. Ačkoliv olomoucký germanista dr. Krappmann odvedl ve svém příspěvku *Goethe in Mähren?* přímo detektivní práci, za kterou by se nemusel stydět ani slovnitý N. Wolfe, musel závěrem přepustit, že přímo *nic*. Zato nepřímě... Z Moravy pocházel jeden z prvních interpretů Goethova díla v 19. století F. T. Bratranek (o němž referoval pražský J. Loužil), Goethovo dílo inspirovalo k homážím (či k parodiím?) nejednoho moravského autora německého jazyka. Reč byla konkrétně o E. von Saarovi a E. Hadinovi. Germanistická recepce Goethova díla z moravské proveniencie brněnské a olomoucké má velkou tradici a velké výsledky (představil je brněnský ordinarius prof. Munzar). V posledním příspěvku konference pak pražský prof. Veselý přesvědčivě dokumentoval, že to hlavně, co má Goethe společného s Olomoucí a s Moravou, je humor, který nechybí ani Goethovi, ani olomouckým (moravským) germanistům a který by se zasloužil neměl vytráčet ani z velkých děl, ani z těžkých dob.

Olomoucká goethovská konference svou příjemnou atmosférou (večery byly odhleděny klavírním a písňovým recitálem M. Kepřta a L. Ceralové a posezením u dobrého moravského vína) dokázala snad i zapřísněným kritikům Goethova díla a jeho osobnosti, že neměl úplně pravdu T. Bernhard, když Goethova slavná poslední slova *mehr Licht* přesmykl na *finální mehr nicht*.

Mehr noch: Sborník konference vyjde (za účinné finanční podpory Sudetoněmecké akademie) v květnu 2000.

-iff-

Ohlédnutí za konferencí Sociální deviace a etika

Ve dnech 2. – 3. 12. 1999 uspořádala Katedra občanské výchovy PdF UP společně se Střediskem zdravého životního stylu při Katedře antropologie a zdravotvědy PdF UP *5. mezinárodní konferenci o etice*, tentokrát na téma *Sociální deviace a etika*.

Konference byla zahájena v plénu přednesením příspěvku profesora J.-P. Harpese z Luxemburgu a příspěvku *Normativita a deviacita* doc. I. Hodovského, DrSc., z PdF MU Brno. Odpolední jednání prvního dne konference bylo přeneseno do čtyř sekcí podle tematického zaměření příspěvků. Pro účastníky a studenty UP byly nejzajímavější především dvě sekce, a to *Mládež, rodina, výchova a sociální deviace* PhDr. J. Skopalové (PdF UP), kde zazněly příspěvky věnující se problematice delikvence mládeže, rodiny a sociálních deviací, rodiny a společného generačního soužití, rodiny a sexuálního zneužívání dětí a řada dalších, ústící ve stanovení úkolů na poli prevence některých sociálních deviací. Na malý zájem přednášejících ani posluchačů si nemohla stěžovat ani sekce vedená N. Kubíčkovou, Ph.D., (FF UP) věnovaná problematice *Sociálních deviací a sociální práce*, kde se účastníci věnovali etice povolání sociálního pracovníka i konkrétním případům deviantního chování.

Zbývající dvě sekce byly více odborné a z tohoto důvodu i uzavřenější. Jednalo se o sekci doc. I. Hodovského, DrSc., *Sociální deviace a etika*, v níž se odborníci věnovali filozofickému rozměru a problematice užité etiky a sociálních deviací. V poslední odborné sekci *Sociální deviace – etika a právo* zaštitěné doc. G. Šmausovou (Univerzität des Saarlandes, BRD) bylo na programu jednání propojení problematiky sociálních deviací, kriminologie a práva. Odborníci z několika států Evropy se v závěru konference shodli, že téma páté mezinárodní etické konference bylo velmi vhodně zvolené, podnětné a že je třeba v tradici etických konferencí dále pokračovat. Většina příspěvků, které zde zazněly, se objeví v připravovaném sborníku.

-dop-

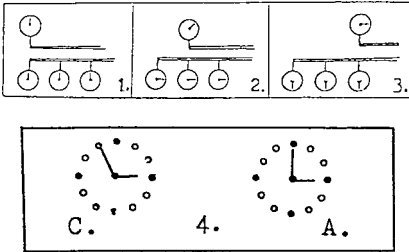
Jsou dva druhy idiotů. Na jedněch je to vidět.

-jas-

Z vědeckých pracovišť odjinud

Teorie relativity Alberta Einsteina

Einstein napsal: „Z hlediska speciální teorie relativity plyne, že pohybující se hodiny zpomalují svůj rytmus tím více, čím rychleji se pohybují, a zastavily by se, kdyby se pohybovaly rychlostí světla!“ Einstein nakreslil a popsal zpomalování rytmu hodin takto:

Na prvním obrázku jsou hodiny v hořejší i dolejší soustavě souřadné (dále jen SS) v klidu, mají stejný rytmus a ukazují stejný čas. Hodiny v dolejší SS jsou synchronizovány. Na druhém obrázku vidíme polohy obou SS o něco později. Všechny hodiny v dolejší SS ukazují stejný čas, avšak hodiny v hořejší SS nejsou v rytmu. Rytmus se změnil a čas se různí, poněvadž se hodiny relativně k dolejší SS pohybují. Na třetím obrázku vidíme rozdíl v poloze ručiček, jak časem vzrostl! Pozorovatel, který je v klidu v dolejší SS, by shledal, že pohybující se hodiny mění svůj rytmus.

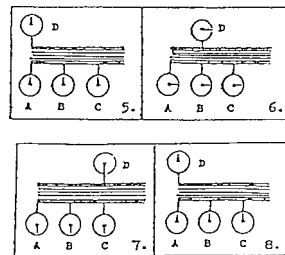
Einstein napsal: „Z hlediska obecné teorie relativity plyne, že stejný efekt jako rychlost bude mít na rytmus hodin i gravitace. Hodiny G umístěné na Slunci by měly jiný rytmus než hodiny A na Zemi, neboť gravitační pole na Slunci je silnější než na Zemi (obr. 4). Tedy

rytmus hodin závisí nejen na rychlosti jejich pohybu, ale i na potenciálech gravitačního pole, v němž jsou uloženy.“

Konec Einsteinových teorií relativity

Hodiny A synchronizují pomocí ocelové ozubené hřídele nekonečně velkou rychlostí hodiny B a C i v hořejší SS hodiny D. Všechny hodiny jsou v klidu, mají stejný rytmus a ukazují stejný čas (obr. 5). Hodiny D v hořejší SS musí mít od nulové rychlosti až po dosažení nekonečně velké rychlosti stále stejný rytmus a musí ukazovat stále stejný čas jako hodiny A, B, C v dolejší SS.

Když budou hodiny D míjet hodiny B, musí být na hodinách D stejný čas jako na hodinách B (obr. 6). Když budou hodiny D o něco později míjet hodiny C, musí být na hodinách D stejný čas jako na hodinách C (obr. 7). Když se hodiny D vrátí zpět k hodinám A, musí být na hodinách D stejný čas jako na hodinách A (obr. 8)!

Pozorovatel, který je v klidu v dolejší SS, by shledal, že hodiny D pohybující se v hořejší SS nemění svůj rytmus!

Když budou hodiny A umístěny na Zemi ve slabé gravitaci, hodiny B v nulové gravitaci

a hodiny C na Slunci v silné gravitaci, musí mít všechny hodiny stejný rytmus a musí ukazovat stejný čas (obr. 6, 7, 8).

Z uvedeného je jasné, že čas je absolutní. Rytmus hodin nezávisí na rychlosti jejich pohybu, ani na potenciálech gravitačního pole! Einsteinovy teorie relativity si dokonce vzájemně odporují. Jaký rytmus budou mít hodiny za vysoké rychlosti v nulové gravitaci, když rychlost zpomaluje a slabnoucí gravitace rytmus hodin zrychluje?!

Einsteinovy teorie relativity jsou jen a jen myšlenkové zrůdy, se kterými se musí vědci urychleně rozloučit!

Josef Melichárek,
Bělkovice-Lašťany 454

Jste obézní?

Tato otázka může leckomu z nás zkazit potěšení z nadcházejících svátků; zkuste si tedy vypočítat, do jaké míry je nutno odprát si pochoutky z bohatě prostřených vánočních stolů:

$$\frac{\text{tělesná hmotnost}}{\text{výška postavy v metrech}^2}$$

Výsledek: 20–25 = normální stav, 25–30 = mírná obezita, 30–40 = střední obezita, nad 40 výrazná obezita.

Pozn.: Lidé s indexem v intervalu 25–30 prý mají nejčastěji pocit dobrého fyzického stavu a spokojenosti.

-red-

Učíme se zkušeností – našťastí obvykle cizí.

-kos-

Existuje Santa Claus?

Dnes ke konci roku jsme se konečně dostali k tomu, abychom navštívili specializované univerzitní pracoviště zabývající se racionální analýzou iracionální na ze všech možných aspektů, viděných optikou a prizmatem fenoménu 31. 12. 1999.

Na existenci Santa Clause jsme se zeptali dvou pracovníků (každého zvlášť, neboť spolu nemluví), jejichž světonázorem je názor odlišný od názoru toho druhého. Tedy široké názorové spektrum. Přes eklektickou směs tezí (pracovník maďarské AV, který se na pracovišti zapomněl z letní školy až do Vánoc, tuto směs nazval neakademicky „pérkelt“) náš redaktor vyrozuměl, že ačkoli jsou pracovníci dle vlastních slov „v první řadě pedagogy a pak teprve vědci“, tuto problematiku sice učí, ale nejsou ještě tak daleko ve svých výzkumech, aby si byli jisti. Přítomní připomněli také, že „vědec i pedagog“ se někdy zkracuje na V. I. P. a že i když někteří již nedoslýchají, na toto oslovení slyší dobře. Aby se existence Santa Clause potvrdila, je třeba ho vidět, proto nosí všichni silné brýle.

Jak nám sdělili dále, kolegové v EU jsou o kousek dál, protože jim jeden velice otevřený fond koupil sněžný skútr (v provedení červený kabriolet) a zaplatil expedici na oba zemské póly. Jak řekli: „Motorové saně jezdí rychleji než naše bukové rohačky,“ které našli na půdě ústavu pod vikýřem, když divadelním kukátkem (neboť na Hubbelův teleskop jim ministerstvo nepřidělilo prostředky a grant od chovatelů sobů, výrobci ponožek, bílých paruk a vosků na skluznice projedli na rautu při čekání na ty peníze z ministerstva) sledovali noční nebe. Jak uvědli dále, v rámci naprosté objektivní jednotného pozorování (o které si mohou vědci v cizině jen nechat zdát, neboť tam jsou ve hře velké

prachy a tlaky) měli zaostřování na divadelním kukátku komisně zapečetěno na průměrnou hodnotu dioptrií celého týmu, takže, kromě jednoho mladého brigádníka (z protekce na civilní službě), nic neviděli a když, tak nejasně.

„Ten mladík ovšem nemá ještě dost zkušeností, a tak my starší nemůžeme (i kdybychom chtěli) brát jeho observaci vážně,“ dodali. „Jestli chcete, pane redaktore, ovšem znát náš názor, tak vám můžeme říct (teď po kongresu), že se přikláníme k tomu, že Santa Claus existuje. Po všech těch (čtyřiceti) letech, co jsme tvrdili, že není, je to vítané osvěžení. Já například jsem za důkazy neexistence Santa Clause málem dostal kdysi Státní cenu KG a jen díky tomu, že v překladu do ruštiny hloupý překladatel nahradil Santa Clause Dědou Mrázem (neboť se naivně domníval, že je to totéž) jsem z toho vyšel jen s docenturou. Příklad mé práce z ruštiny zase zpátky do češtiny (když jsem je četl, nepoznával jsem je ani já, proto jsem je podepsal pseudonymem) vyšly v samizdatu. Sovětská AV dala pak všechny ruské překlady mé práce do stoupy – ovšem mezi námi, pane redaktore – jen za to jsem teď dostal profesuru.“

Když jsem již dosáhl všeho, čeho se dalo, chystá se náš tým zaměřit na našeho Mikuláše. Pokud se nám podaří vstoupit do EU, bude Mikuláš institucionalizován, protože on také vlastně dává malé dárky za to, že celý rok posloucháte, a bude to hezký reciproční k očekávaným dotacím z EU. Z hlediska etnického docházíme k názoru, že Mikuláš má otce Čecha (z Prahy) a matku Moravanku, Čert otce Róma a matku ze Sudet, Anděl pak otce Poláka a matku Slovenku (nutno ovšem konzultovat s ing. Uhlem). Z hlediska viny by pak Mikuláš mohl pod mitrou

nosit jarmulku (taďy snad poradí dr. Halák).

Spory nastávají o Anděla – my bychom chtěli alespoň třetinové zastoupení žen v kolektivu, feministicky tvrdí, že chtějí poloviční a navíc, že i žena může být Čert a že se historicky ukázalo, že na to má. Taďy asi navážeme na T. Akvinského a potvrdíme, že Mikuláš je muž, Čert žena a Anděl bezpohlavní. Otázkou je, kdo ho pak bude chtít dělat.

Teď promiňte, musím za svým týmem na půdu s jednou studentkou (je hezká jako anděl – ale to tam nepište). Budeme tam zkoumat ty teorie T. A., jak jsem o nich mluvil. Řeknu vám experimentování, to je na té vědě nejlepší!

Ohnivzdorné dveře na půdu se tiše zaklaply, do zešeřelé chodby začal blikat nápis Pozor bádáme – vstup na vlastní nebezpečí a my jsme odcházeli po špičkách, abychom nevyplašili myšlenky a anděly. Obě (oboje) mají křídla, ale jen vlastním myšlenkám je můžeme přistříhnout na míru...

Vše nejlepší do nekupírovaného roku 2000 přeje Váš

Jaroslav Pour

Nejhříšnější lidský orgán je jazyk.

Dostaneš-li klackem do hlavy, důležitější než tvrdost hlavy je tvrdost dřeva.

Jsou lidé, pro něž je mozek orgánem stejně málo důležitým jako slepé střevo.

Tak dlouho honil vodu, až mu nateklo do bot.

-kos-

Zkušenosti ze zahraničí

S českou literaturou na jih a na sever

V etniku složeném z cimrmanologů a jejich příznivců jistě není třeba narážku v titulku obšírně vysvětlovat. Ne že by se mi podařilo v modifikované podobě zopakovat jedinečnou střidu severu a jihu při putování jedním směrem, kterou tak spontánně a důkladně vychutnávali účastníci slavné výpravy Čecha Karla Němce dobyvší severní pól, ale shodou okolností jsem během letošního listopadu zamířil s cyklem přednášek o současné české literatuře nejprve na jih (konkrétně do Bulharska), abych vzápětí prakticky s tímtež programem spoluprožíval nástup varšavské zimy. Meteorology by mohlo zajímat, že chladno mi bylo tam i tam zhruba stejně (tedy dost), ale oni asi mají své přesnější informátory. S vámi ostatními bych se teď ale rád podělil o něco málo dalších postřehů a poznámek z cest.

Předně: zájem o bohemistiku je v obou zemích až překvapivě velký. Na Jihozápadní univerzitě v Blagoevgradu dokonce uspořádali ve spolupráci se sofijským Českým centrem *České dny*, v jejichž rámci se přednášelo na nejruznější témata, promítaly se filmy, vysta-

vovaly knihy, recitovaly verše a také se třeba koncertovalo na varhany, což je v Bulharsku exotika nebývalá, údajně tam mají všeho všudy kolem desítky těchto nástrojů. Jak jsem se měl možnost přesvědčit v dalších dnech na univerzitách v Plovdivu i Sofii, výše zmiňovaný zájem o český jazyk a kulturu se neprojevuje pouze podobnými repre podniky: i začínající studenti zvládají češtinu obdivuhodně, jejich učitelé a překladatelé pak dokazují, že bulharští bohemisté jsou špičkovými odborníky mj. vydáváním časopisu *Homo bohemicus*, obsahujícím množství pozoruhodných studií a materiálů, které by se neztratily ani na stránkách našich periodik. Mohl jsem nahlédnout také do právě se tisknoucí české *Panoramy*, časopisu přinášejícího vskutku reprezentativní ukázky z naší současné literatury...

Váhu české literatury v polském prostředí ukázal i ohlas smrti Bohumila Hrabala v tamních periodikách, který svým rozsahem i erudovaností zahanbil svého času ten domácí. Osobně jsem se přesvědčil, že nešlo o nahodilý jev, zejména při konzultacích s posluchači Var-

šavské univerzity, kteří píšou (nebo se chystají psát) diplomové práce o české literatuře. Odborný přehled a zasvěcenost do problematiky by těmto kolegům mohl leckterý náš student oprávněně závidět. Já polským kolegům záviděl hlavně jedinečnou řadu tematologických sborníků věnovaných např. kategoriím *dobra a zla* nebo *svobody a národa* ve slovanských kulturách.

Veškeré debaty na jihu i severu se obvykle stáčely k možnostem další spolupráce, zájem byl o výměny studentů, přednášejících, literatury atp. Závěry však nebyly příliš optimistické: finanční prostředky v současnosti krátí (či zcela zastavují) jak státní orgány, tak nejrůznější nadace a fondy. A tak máte-li nějaký tip či nápad, jak přispět ke spolupráci se zahraničními bohemisty, nebo chcete-li, jak pomoci reprezentaci českého jazyka a literatury v zahraničí, nenechtejte si ho prosím pro sebe. Ať nám Cimrman a další naši veličani nemohou využíkat laxní a přehlíživý vztah k jejich odkazu i k okolnímu světu.

PhDr. L. Machala, Katedra bohemistiky FF UP

Četba Telefonního seznamu UP

je činnost zohla utilitární – vědeckým bádáním se stává toliko tehdy, je-li oním čtenářem jazykovědec věnující se antroponomastice, tj. studiu jmen osobních (antroponymů). Je to snad jediné odvětví lingvistiky, jež může poskytnout něco zábavy, ale to pouze v případě, soustředíme-li se na příjmení vzniklá původně jako zlomyslná přezdívka kteréhosi předka současného nositele takového antroponymu. Dnes je ovšem leckdy ta dávná uštěpačnost pozatmělá (jak trefně říkávali starí jazykozpytci) – kdopak ví, že fíjka (*Fífková* – redakce ŽUP) bývala buď špetka, nebo štílec (štulec, štouch), nebo také plíl mázu (tj. jedna holba čili dva žejdlíky – 0,7075 l), popř. že šarapatka (*Šarapatka* – PřF) je buď pohrabáč, nebo drobný peníz, ale také břídl, nemehlo, popřípadě že slovem kalabis (*Kalabis* – FTK) se označoval člověk klábosivý, žvanil? Není také vyloučeno, že mnohá vzešená příjmení byla vlastně míněna ironicky, jako např. *Král* nebo *Kurfürst* (oba LF), a že prvni *Serafín* (PdF) nebyl vůbec povahy andělské (pokud se ovšem toto příjmení neodvozovalo od domovního znamení, podobně jako *Anděl*). Nežřetelná je dnes také ironie v příjmeních *Komenda* (LF) a *Hejtmánek* (LF), původně přezdívky pro panovačné osoby.

Je třeba též poznamenat, že příjmení procházela jistou mravností cenzurou, a tak se již neseťkáváme se šfavnatými přízvisky koprolalickými, jakými byli obdařování i středověcí a raně novověcí Olomoučané – např. jistý Reychart, proskribovaný v moravské metropoli roku 1354 pro loupežnou vraždu, byl znám též pod jménem Scheis in die wurst, to jest po česku Ser do užití, a v urbářích okolních hanáckých vesnic ze 16. století se vyskytuje příjmení Osrálek. V zájmu spravedlnosti však uveďme, že jeden ze dvou lapků, kteří roku 1351 přeпадli na veřejné cestě olomouckého měšťana Oldřicha z Lehnic, byl zván něžně Cecíček (v dobové ortografii Chechico). Z dějin evropských příjmení víme, že když v Haliči začala platit tereziánská správní nařízení o povinném užívání jména a dědičném příjmení, podmazávali zdejší Židé rakouské úředníky, aby jim přidělovali poetická příjmení německá, např. Rosenzweig, Rosendufft = růžová větvička, vůně, nebo Morgenstern = ranní hvězda apod. Zato zdejší polští statkáři dávali svým ukrajinským poddaným příjmení hanlivá, např. Svinčuk, Svoirenko apod., jež si jejich nedobrovolní nositelé proto později hláskově upravovali (srov. *Dzvinčuk* – LF).

Nežřetelnější je charakterizační funkce těch příjmení, jež jsou původem adjektiva označující těles-

ně nebo duševní vlastnosti. A tak se v Telefonním seznamu UP vyskytuje *Skoupý* (FF), *Lakomý* (PF), *Santavý* (tj. šmatlavý, LF), *Suchý* (FF), *Tichý* (5x LF i jinde), *Hladký* (IC), *Opatrný* (PřF), *Ostrý* (PřF), *Planý* (PdF), *Pokorný* (PřF), *Veselý* (FTK), *Spurný* (staročesky zpurný = vážný, též vzpurný = svehlavý, FF), *Sladká* (PřF), *Starý* (PřF), a dokonce *Mrtvá* (LF) a *Nevěčná* (PřF). Zatímco taková příjmení mají obdobu i v jiných jazycích – srov. např. *Reich* (něm. bohatý, FTK), *Švach* (něm. schwach = slabý, LF), *Frey* (starším něm. pravopisem frei = svobodný, FTK), *Fryšák* (z něm. frisch = čilý, LF), *Švarc* (něm. schwarz = černý, FTK), *Pojsl* (z něm. böse = zlý, nikoli z něm. Baisel = puťka, srov. pajzl, CMTF) nebo *Gladkij* (rusky hladký, LF), jsou příjmení vzniklá z přičestí minulého činného českým unikátem – např. *Zapletal* (LF i jinde), *Zatloukal* (LF i jinde), *Zbořil* (LF), *Zlámál* (LF), *Zadražil* (LF), *Zavřel* (FTK), *Zháněl* (FTK), *Zacpal* (PřF), *Zukal* (FTK; zukat = tlouci, dorážet na někoho, tkát na ručním stavu), a to se omezují jen na poslední příjmení tohoto typu v excerpovaném telefonním seznamu. Na různé části lidské anatomie a tělesné neduhy poukazují příjmení jako *Hrbek* (RUP), *Krč* (LF), *Hlaváč* (PřF), *Slintáková* (PřF), *Štěrba* (patrně člověk vyznačující se štěrbinou v chrupu, PřF) a *Lazar*, jenž pochází z Nového zákona (PřF).

Také příjmení z oblasti fauny mohla být chápána jako kointesence jisté charakterové vlastnosti, symbolizované příslušným zvířetem. Není však vyloučeno, že je jejich prvni nositel obdržel z jiných důvodů. Jako *Drozd* (FTK) mohl být označen pěkně a často hvězdičící či zpívající mládenec; neméně je možné, že někomu začali říkat Drozd, poněvadž drozda choval v kleci ve svém stavení a těšil se drozdím sveholením. Z Telefonního seznamu UP tak můžeme sestavit malou zoologickou zahrádku (*Zahradová* – LF). Převažuje zde ptactvo – *Slepíčková* (LF), *Špaček* (LF, CMTF), *Jeřábková* (FN), *Vránová* (FN, PdF), *Jařab* (lašská obměna ptáka jeřába, ale i názvu stromu), *Holub* (FF), *Hrálíčková* (FF), *Sýkora* (FE), *Strnad* (PřF), *Havraněk* (PřF), *Čáp* (PřF), *Čermáková* (PdF), *Sokolová* (PřF), *Hejlová* (PdF), *Slavičková* (CMTF), *Papoušek* (CMTF) a vůbec kdovíjaký *Ptáček* (PřF), dále se zde vyskytují *Karas* (RUP), *Jelínková* (LF), *Myšák* (LF), *Lemr* (z něm. Lammmer = beránek, PřF), *Beranová* (FN), *Jalůvka* (PdF), *Veverka* (PdF), *Zajacová* (CMTF), *Dzиковá* (pol. dzik = kanec, IC), *Eber* (něm. kanec, vl. zkráceno

z něm. osobního jména Eberhart = silný jako kanec, LF), *Kocourek* (Spol. lab. UP a FÚ AV ČR), *Kotasová* (zřejmě z kot = kocour, PdF), *Hádek* (FF) a *Chrobák* (SKaM); *Herynek* (PdF) je nasolený sleď (z něm. Hering).

Závěrem ještě několik nad jiné libozvučných příjmení z Telefonního seznamu UP. *Papajík* (FF) je patrně z něm. Papagei = papoušek, nikoli z nářečného papit se = pyšně se tvářit nebo papat = v dětské mluvě jíst. *Lotko* (FF) je nejspíše polsko-slovenská varianta ustrnulého vokativu hypokoristika (jména domáckého) ke jménu Vladislav či Ladislav – srov. polské hypokoristikon Włodek, slov. Vladko, Lacko, podobně jako *Tomajko* (FTK; pův. složenina z Tomáš + něm. Mayer = správce dvora nebo velký sedlák, ekvivalentní českému *Dvořák*, PřF, srov. rovněž něm. příjmení Thomayer). Příjmení *Hejsek* (PřF) je původně apelativum (obecné pojmenování) s významem lehkomyslný člověk, hýřil, odvozené ze slovesa hejsat a to z citoslovce hejsa, možný je však rovněž původ deminutiva označení Hes – člověk z Hesenska (srov. příjmení Héseck, Hýsek). Ze zdvojeného citoslovce ho, tj. hoho, by bylo možné interpretovat příjmení Hohoš (*Hohošová*, IC), snad vzniklé tak, že prvni nositel tohoto antroponymu s oblibou tohoto citoslovce užíval v řeči. Tak si např. před prvni světovou válkou vysloužil hostinský Hubáček v osadě Kluzově u Haňovic přezdívku Potvoří, neboť všechny své hosty bez rozdílu stavu, věku a pohlaví oslovoval „potvořo“ a užíval prý i slovesa „potvořit“. *Tatýrek* (Spol. lab.) pochází od národa Tatarů, přeneseně pak od člověka mluvícího nesrozumitelně nebo nechápavě. Mazoch (*Mazochová*, redakce ŽUP) má shodný rodokmen s příjmením Mazáč, původně apelativem pro řemeslníka vymazávajícího hlinou stropy a podlahy ve vesnických staveních. *Nejeschleba* (FF) je vlastně rozkazovací věta, podobně jako příjmení Nejejsa, pův. Nejejsa (s významem Nedrbej se!) nebo Skočdopole z větné přezdívky ukvapeného človeka.

A konečně příjmení *Znebejánek* (FF), v němž se projevila genialita naší mateřštiny zolášť výrazně. Vzniklo totiž kontaminací dvojího označení člověka natordleho či torohlavého – fráze „(člověk) z nebe (spadlý)“ a „janek“, tj. zobecněného hypokoristika z osobního jména Jan (to přes lat. Joannes a něm. Johannes z hebrejského Jochánán = bíh je mocný), a to vše korunované empatickou kvantitou samohlásky.

Jiří Fiala

Studentská rubrika

Zed' jako prostředek k sebevyjádření

Kryté schodiště spojující Bezručovy sady s areálem Filozofické fakulty UP by se mohlo lehce stát koutkem zábavy a poučení pro nejednoho sociologa či sociolinguistu. Vnitřní stěny této přístavby přilepené k městským hradbám totiž skýtají množství sošbytných projevů tvořivého ducha vybaveného barevným sprejem, příp. jinými, méně tradičními výtvarnými prostředky. Fakt, že schody většinou slouží právě studentům UP, kteří po nich plíží na cestě k akademickým výšším, mne přivedl na myšlenku provést malý rozbor oněch nástěnných

děl a snad také dokázat, že jejich autory musí být nutně někdo jiný než my, studenti; totiž někdo, jak by řekl psychiatri, jednostranně zaměřený.

Tedy: první úsek schodištních zdí, vejdemeli z parku, je, kromě jednoho neotisknutelného geometrického náčrtku, vyzdoben nápisem „OSEL“ (ten, kdo se podepisoval, šel ze schodů, protože se nápis svažuje), „PLB“ (snad původně „BLB“ – podepisující se zřejmě ve svých mluvených projevech běžně zaměňují znělé a neznelé retně souhlásky), „SNAP“ (v angl. „lapat, pknout“) a „VIT

NY“ (zde je, žel, písarská účast studenta UP pravděpodobná; v druhé složce spatřujeme tvar staroslověnského osobního zájmena v akuzativu plurálu a v první pak nějaký zkomolený imperativ). Za prvním odpočívadlem pak galerie pokračuje nápis „BLAZEN“ (bez kvantity nad „a“; autor zřejmě pocházel odněkud z lašského nářečného areálu), „KISMI“ (obdivuhodný důkaz skutečnosti, že zánlivě historický anglický pravopis je stále v pohybu), „SVRAB“ (pisatel se lakonicky, leč dojemně kolektivně svěřuje se svým dermatologickým problémem) a „BLESK“ (nejspíše ohlas starodávné úcty k nevysvětlitelným přírodním úkazům, která v lidu stále žije). Zcela nahoře, skoro již na univerzitní půdě, je na stěně malý, nesmělý nápis „ANARCHY“ a velkorysý, rozmáhlý nápis „TUBLAT“, pravděpodobně oslava nějakého mongolského chána. Vedle tohoto holdu je v omítce vyryt náročný abstraktní obrazec, jenž svou zádobnou ornamentálností a precizností provedení vsukátku odkazuje k asijským souvislostem.

Kromě projevů povahy slovesné se na zdech, hlavně v mezipatrech, kde byl dostatek prostoru k náležitému rozběhu, vyskytují četné doklady expresivního výtvarného citění některých uživatelů schodiště – otisky podrážek, učiněné botami velikosti 8 až 12. Dle vzorku se dá usuzovat, že šlo o kvalitní českou koženou sportovní obuv, schopnou pojmout dostatečné množství hlíny. Velikost podrážky a rovněž tzv. „rozkrokový úhel“ (úhel, jenž svírá umělcova noha tvořivá s nohou opěrnou, se vypočítá z výšky šlápot nad úrovní terénu, která se většinou pohybuje mezi 27 až 122 cm) nám umožní odhadnout umělcův vzrůst – ten se pohybuje kolem 180 cm. Neznámí tvůrci zanechali na stěnách i řadu složitých maleb vysoce abstraktní povahy a rovněž dlouhé, kostrbaté čáry, táhnoucí se jako Ariadnina niť podél celého schodiště odshora až dolů. Jejich autor je maloval zřejmě v chvalitebné snaze naznačit svým podobně dezorientovaným vrstevníkům směr, po němž se mají, užtvažce schodiště, ubírat.

Zde bych viděl první doklad toho, že to nebyli naši studující, kdo se na schodech umělecky vyjebil. Vysokoškolský student, který se zorientoval v přijímacích zkouškách s jejich otázkovými a odpovídnými archy a který se neztratil ve zmatení každého školního roku, takový student se rozhodně zorientuje i v „labyrintu“ spojovacího schodiště a nemusí si značit cestu. Rovněž šlápoty na zdech nemohou být dílem synů naší univerzity, protože (pomineme-li skutečnost, že značná část z nich jsou dívky) mají téměř všichni od stálého studia a s ním spojeného sezení zkrácené šlachy na nohou, a tudíž nejsou schopni užítvat větších, tzv. „karatistických“ rozkrokových úhlů (v druhém mezipatře je otisk boty ve výši 181 cm – před fyzickou zdatností neznámého tůrce nelze nesmeknout). Do třetice – kdyby autory nápisů na stěnách skutečně byli studenti UP, četli bychom místo výše zmiňovaného „OSEL“, „PLB“ či „TUBLAT“ daleko nálehavější vyznání typu „AŽ ŽIJE VLADIMÍR HOLAN“, „ČTĚTE ARISTOTELOVU METAFYZIKU“ nebo „JSEM NADŠEN RORTYHO INTERPRETACÍ NABOKOVY LOLITY“.

Nesměle navrhuji, aby byla vyhlášena soutěž, na které v odborná porota za přítomnosti tvůrců ocenila nejlepší práce a vítěze odměnila kbelíky jasně bílé barvy a štětka, jimiž by své výtvoary patřičně zakončovali.

O. Bláha, student FF UP

Na pultech knihkupectví

Cesta do 21. století vede přes univerzity

Papež Jan Pavel II. prohlásil, že cesta do 21. století vede přes univerzity. Ale i pro univerzity a vysoké školy obecně platí, že vzdělání samo nezaručuje pochopení, porozumění, směřování k moudrosti.

„Vzdělání, které se pěstuje na univerzitě, je systematický výcvik schopností být překvapován, objevovat v objeveném, hledat v nalezeném a pochopovat a nepochybném. Univerzita, která se snaží pietně předávat vědomosti, by měla být prohlášena za nakaženou a přeměněna v telefonní ústřednu“ (M. Petříček jr.).

Univerzitní profesor H. Rattner přichází se zásadním návrhem, abychom přeformulovali poslání univerzity nejen jako vzdělávání elit, ale také jako úkol formulovat a prosazovat směřování k udržitelnému rozvoji... budoucí analphabet se nepozná podle toho, zda umí číst a psát, ale podle toho, zda se umí učit a orientovat se.

Cítat je z nové knihy P. Nováčka Křížovky budoucnosti s podtitulem Směřování k udržitelnému rozvoji a globálnímu řízení (G plus G, Praha 1999, 281 str.). Měli by ji číst pedagogové, chtějí-li pochopit, kam spěje svět, chtějí-li rozpoznat úlohu vzdělávání v tomto kontextu a přizpůsobit její strukturu celoplanetárnímu procesu nazývanému globalizace. Nejde o to, zda má být budoucí svět globální, ale jak jej zařídit pro více než šest miliard lidí jako místo rozumu a srozumění na všech základních hodnotách, píše I. Rynda v předmluvě této velmi užitečné knihy. Její autor odkrývá cestu. Věnuje se všem rovinám udržitelného rozvoje, tentokrát hlavně oblasti hospodářské, sociální, globální institucím a způsobům, které mohou myšlenku udržitelného rozvoje uskutečnit v praxi.

Knihy by neměla uniknout pozornosti politologů, prognostiků a politiků, kteří mají zájem na ostřejším rozlišení souvislostí mezi lokálním, regionálním a globálním; také by neměla ujít pozornosti filozofů a teologů v jejich snaze o vědomé, duchovní postihnutí reálného světa probíhajících globálních pro-

měn. Měli by si v ní číst naši studenti, aby věcně podloženými otázkami mohli otestovat své učitele, jejich způsobilost myslet a vyučovat v pojmech globálních souvislostí a se znalostí limitů, které určují stav světa a jeho vývoj.

Prof. M. Hejtmánek

Obrana průměrnosti

Profesor S. Komenda z Lékařské fakulty UP právem nenechává rezavět své literární schopné pero. Nedávno mu v olomouckém nakladatelství Alda vyšla další knížka – Obrana průměrnosti. Tato knížka je svým způsobem neobvyklá, autor jí totiž neseřpsal, nýbrž sestavil. Sám o tom píše v úvodu: *Převážná část esejů či fejetonů zařazených do této knížky byla napsána v první polovině 90. let – a uveřejňována v univerzitních časopisech, případně jako novinové sloupky, kurzívky.*

Čtenář dá jistě autorovi za pravdu v tom, že mnohé otázky někdejší doby dokázaly nevyblednout a přetrvat až do současnosti. Knížka má půl druhé stovky stran a člení se do dvou oddílů. První nese název *Nestandardní úvahy a druhý, nepoměrně menší, Alternativní zdroj vitamínu C.* Chcete, abych vás navnadil některými názvy esejů či fejetonů? Tak tedy: *Nespokojenost v nás, Jakobíní naší doby, Stávka, Kázeň a násilí, Pravda – bez pověr a iluzí, Bicyklový komunismus, Politický celibát, Odmrštěná občanská iniciativa* a další.

Komendova knížka je dokladem jeho jazykového citu, moudrosti, jemného humoru a přemýšlivého vztahu k dění kolem nás. Lze s ní prožít chvíle pravého čtenářského potěšení a můžeme se k ní vracet. Leccos totiž bude i nadále přesně odpovídat naší životní situaci či situaci v okolí. Ani nemusíme číst souvisle, stačí nalistovat a vybrat si podle momentálního zájmu a okolností.

-ms-

Primátor Olomouce ing. M. Tesařík na plese UP: „Pane kancléři, a nepožádal byste raději o tanec mou paní?“ (4. 12. 1999)

-šot-
foto -tj-

Vzdělanost národa je vysoká. Nápis na zdech dokazují, že u nás jsou gramotní i naprostí debilové.

-jas-

Diskuse, názory, ohlasy

Poznámky k „Titulománii“

Ne tak dávno jsem v žurnálu UP prezentoval článek, který jsem nazval *Titulománie*. Bylo několik ohlasů, většinou se článek líbil a řada kolegů přispěla několika dalšími připomínkami. Dovolte mi, abych z těch všech poznámek a nápadů udělal krátký výtah. Současně chci všem, kteří trefnými připomínkami přispěli, poděkovat, zejména pak prof. Šimánkovi (LF UP), který přispěl největším balíkem. A tak například:

CR je (snad) jediná země na světě, kde můžete získat dva doktoráty, a to díky „novému“ vysokoškolskému zákonu. Hruža. Ten před jménem (např. RNDr. atd.) velmi jednoduše získáte po sepsání teoretického přehledu podobného bývalému kandidátskému minimu a vykonání zkoušek podobných státnicím.

Anketa

Co přejete Univerzitě Palackého do roku 2000?

Doc. M. Mašláň, CSc., proděkan PŘF UP pro vědeckobadateléské záležitosti: *Hlavně snad to, aby se univerzitní vědecká a pedagogická pracoviště více naplnila mladými lidmi, pro které se poznání, věda a výzkum staly smyslem života. Všem kolegyním a kolegům přeji, aby co nejčastěji prožívali ten nádherný a neovšedlý pocit z nové publikace, z nového, třeba i drobného objevu či pedagogického úspěchu.*

Doc. L. Ludíková, CSc., předsedkyně Akademického senátu PdF UP: *Hodně sil, vzájemné tolerance a porozumění.*

Doc. V. Rýznar, CSc., ředitel Fakultní nemocnice Olomouc: *Univerzitě, všem fakultám, zaměstnancům a studentům splnění všech jejich přání a aby do nemocnice zavítali pouze jako návštěvníci.*

Prof. J. Stoffa, DrSc., vedoucí Katedry technické výchovy PdF UP: *Více nadaných studentů a více peněz.*

Doc. V. Mihál, CSc., přednosta Dětské kliniky LF UP a FNO: *Všem členům akademické obce přeji, ať studium skýtá potěchu, ozdobu a um. Pokusme se z našeho města vybudovat město univerzity, máme k tomu všechny předpoklady.*

Doc. J. Šteigl, CSc., děkan PdF UP: *Ve spolupráci s vedením UP najít a spoluvytvořit optimální strukturu naší vysoké školy z hlediska funkčnosti, kompetencí, harmonie i ekonomické únosnosti.*

Prof. J. Dušek, Ph. D., LF UP: *Aby se jí podařilo udržet a zvýšit prestiž mezi vysokými školami, aby měla hojnost studentů, kteří by byli ochotni a schopni se podílet na jejím dalším rozvoji.*

Doc. J. Blažek, CSc., děkan PF UP: *Předešlým jejím učitelům, zaměstnancům a studentům – pevně zdraví, osobní a tvůrčí pohodu, splnění i těch nejdůležitějších přání. Univerzitě jako celku přeji, aby se – vzdor nepříznivé situaci panující ve financování školství – podařilo realizovat všechny záměry týkající se jejího rozvoje.*

Prof. J. Mačák, CSc., LF UP: *Přál bych univerzitě více chytrých a pracovitých učitelů, kteří by dovedli udělat svůj obor pro studenty zajímavější a přitažlivější, a aby finanční prostředky, které univerzita dostává, byly zvyšovány a ne naopak, jak je tomu dosud.*

Absolventi doktorandského studia ho získávají automaticky. Za jménem (Ph.D.) pak po úspěšné obhajobě disertační práce. A tak máme ještě více titulů než dříve. V novém VŠ zákoně se podařilo umně zkombinovat anglo-americký systém (Ph.D.) s typicky evropským systémem (Dr.). To se opravdu ve světě ještě nikomu nepodařilo. Ke všemu tento systém indukuje korupci na některých fakultách, neboť prý například řada magistrů lékařem se snaží být doktory a platí údajně slušné sumy za vypracování teoretických přehledů.

Používání titulů v Čechách a na Slovensku je téměř největší ve světě. Jen málokde se totiž lidé oslovují pane doktore, pane profesore, pane inženýre atd. Sám si vzpomínám na řadu trapasů s českými kolegy, kteří bravurně i v zahraničí požadovali takové oslovení. Vznikaly tak často velmi tristní situace, kdy studenti oslovovali své profesory (i nositele Nobelovy ceny) např. „Halo Jack!“ a z úst našich „pánů“ docentů a profesorů, kteří anglicky

sotva blekotali, se linul jeden profesor, docent či doktor za druhým. Podobných trapasů jsem zažil několik. Ve světě se běžně profesori, doktóri a další oslovují jménem, popř. Herr Schneider nebo Mr. Black. Kromě jiného naše tituly venku nikoho nezajímají, tak proč je používat. Svět zajímá pouze to, co umíte a děláte a co zajímavého feknete ve své přednášce. Několikrát mě překvapilo, že mnoho lidí vás považuje automaticky za univerzitního profesora už když dokážete slušně a přehledně přednášet o konkrétní problematice, včetně analýzy budoucí strategie vlastního výzkumu. Automaticky se vás totiž ptají, na které univerzitě přednášíte, jak velký máte tým a kolik máte doktorandů a studentů.

A co na závěr? Chtěl bych touto cestou poprosit ty kolegy, kteří jsou vášnivými zastánci „Titulománie“, aby se venku trochu krotili. V zahraničí opravdu cítí používání titulů jako naši malost ne jako dokonalost.

M. Strnad,
Laboraťoř růstových regulátorů PŘF UP

O Citačním indexu a fyzikální objektivitě

Pozornému čtenáři Žurnálu UP jistě neujde, že se v něm některá témata a s nimi někteří autoři opakují. Myslím si, že je to proto, že je téměř jisté, že článek v Žurnálu UP je i jakousi rozpravou s celou akademickou obcí a také – a to není vůbec zanedbatelné – slyšením u vedení univerzity. Proto, nedostane-li se autorovi odpovědi, zkusí to jinými slovy, ale v podstatě mu jde stále o totéž. Autor se opakovaně snaží o vzbuzení dojmů důležitosti jím prosazované myšlenky, o vytvoření jistého nátlaku (někdo by použil slova lobování – ale já ho nemám rád ani v tenisu).

Pan kolega doc. T. Opatrný si předsevzal, že vedení UP priměje k zakoupení Citačního indexu, který jediný odhalí, kdo na UP patří, a kdo nikoliv. Osobně si ho velmi vážím za umíněnost, s jakou tuto myšlenku prosazuje. Ale protože jsem také zaměstnanec UP, přesněji učitel, zarážejí mne některé argumenty, kterými myšlenku podporuje (viz jeho článek v Žurnálu č. 10).

Na úvod své oponentury musím poznamenat, že na fakultě, kde jsem absolvoval v roce 1970, mne po dobu studia většina mých učitelů (s výjimkou akademických funkcionářů a důstojníků katedry vojenské přípravy) oslovovala „pane kolego“. Na katedře pedagogiky i českého jazyka nás někteří učitelé dokonce poučili, co si přesně pod tímto stavovským oslovením máme představit a jak kolegiálně jednat. Ideály kolegiálního jednání jsou mi posvátné dodnes, a proto nemohu souhlasit s inektivami na adresu učitelského sboru UP.

Abych se jako pouhý asistent nestal snadnou kořistí docenta, zaštitím se autoritou a titulem profesora PhDr. F. Daneše, DrSc., jenž je také spoluautorem *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (Praha, Academia, 1998). Co se v něm praví:

vědec – kdo vědecky pracuje (s. 485),
badatel – kdo bádá, vědec (s. 24).

Ve svém článku je pan docent v bodech 1 a 2 vůči vědcům a badatelům UP velmi kritický. Ale já se ho ptám ve smyslu výkladu těchto slov, kolik lidí zde na UP má pracovní smlouvu jako vědec či badatel? Ke komu vlastně mluví? Plete si pojmy jen proto, že chce být ironický? A kolegové učitelé – kde je napsáno, že k tomu, abychom byli považováni za dobré pracovníky, musíme napsat tolik a tolik článků ročně? Mně se zdá, že je možná

dobře, když někdo za několik let vytvoří klenot. Každý z nás ví, že někdy trvá skutečně několik let, než vznikne slušná monografie či užitečná skripta. Určitě také proto, že je píše učitel při plném úvazku, pro něhož může být nejvyšším klenotem dobře vzdělaný posluchač, který ho bude ve svém dalším působení každodenně citovat a vzpomínat. Proto bych doporučoval být kolegiálně tolerantní a nedělat si z nás nevhodný terč posměchu.

Bod č. 3 nejenže považuji za nekolegiální, je podle mne zlomyslný a možná i urážející. Domnívám se, možná mylně (v tom je mezi námi rozdíl; zatímco já o svých názorech neustále pochybuji, pan docent si je vším jist), že věnovat se budoucím učitelům (na učitelských fakultách, samozřejmě) nemůže a nesmí být beztržně zesměšňováno. Stále nyní silháme po Západu, ale přes všechno dobré a ještě lepší, co tam mají – před tím se skláním v pokore a závisti i já – si nepřeji, abychom v úrovni obecné vzdělanosti dětí školou povinných klesli na úroveň Západu v počtu negramotných dětí. (Vzpomeňme jen, jak ve Velké Británii sliboval nynější premiér Tony Blair, že zaručí, že všechny děti školou povinné budou za jeho vlády umět číst a psát. Takové starosti – a jsem už hodně starý – nepamatuje ani moje generace. A je to zásluhou jedné vlády – a to všech, které pamatují – jednak učitelů, kteří uvedli vládní nařízení do života svou prací. A tyto učitelé byli vzdělání a přípravě na učitelských fakultách vysokoškolskými učiteli!)

A protože vím, že fyzikové chtějí vše porovnávat na základě měření, vážení a propočítávání (a v Citačním indexu jde právě o součty, kolikrát nás kdo citoval, ne o souvislosti a kvalitu citovaného článku, jak už zdůvodnili jiní), dovolím si jeden, možná špatný příklad objektivitě srovnávání na základě jen jednoho měřítka (pro autora jiná než porovnáním v Citačním indexu neexistují).

Když jsem chodil na ZDŠ, zeptali se mne: „Co je těžší, kilo železa, nebo kilo perli?“ A já poprvé odpověděl bez váhání, že kilo železa. Dozvěděl jsem se, že jestliže je něčeho kilo, pak je to jedno, jaká hmota byla vážena. Uznal jsem to, ale dodnes si myslím, že je to – kromě toho kila – nesouměřitelné.

PaedDr. V. Klपाल,
PdF UP

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

(Dokončení)

Ve středu po Janu Křtiteli (26. června) 1577 se olomoucká jezuitská akademie, zahájivši svou činnost v polovině října předešlého roku, významně podílela na

VÍTÁNÍ RUDOLFA II.

v Olomouci, jenž se v tehdejší hlavní město Markrabství moravského prvně v císařské hodnosti účastnil moravského zemského sněmu. Okolnosti Rudolfova příjezdu do Olomouce zevrubně vylíčil pisář města Drahotuše Jan Podolský v drahotušské městské kronice. Citoval jsem posledně Podolského popis slavobrány, kterou olomoučtí jezuité uchystali na počest čtyřiařicetiletého panovníka a na níž „sedmero pacholat“ představovalo „svobodná umění“ – po gramatice, dialektice a rétorice následovaly ještě čtyři disciplíny:

„Čtortý anděl Arethmetici, ta učí dobře a jistotně počítati, buď to na línách [lineálech, počítadlech – JF], aneb ciframi, s rozličným cvičením a průbami. Pátý anděl Geometrie, ta učí měření mil po zemi i na moři a jiných mnohých nepodobných věcí. Šestý anděl Astronomie, to jest spatřování a vyměřování věcí nebeských, totižto slunce, měsíce, hvězd, jak jedno od druhého daleko jest a podle toho pranostiky dělají. Sedmý anděl Musici, ta učí pěkně hladce po notách spolu [spolu – JF] několik hlasů, jakž oni říkají figurative, zpívati, a k tomu náleží všelijaké nástroje hudební na strunách, na varhaních a všelijakých píšťalkách, jakž to pachole mělo v rukou loutni, jakož i jiné každé to pachole mělo v ruce, což náleželo, na počty tabulku a křidu, na měření kružídlo, jiné knihy, a tu každé o svém umění vypracovalo, jak jest slavné, potřebné a oužitečné, a jakž které přestalo mluvíti, hned zazpívali jiní žáci a trubáci zatroubili.

Bylo pak jiných dvě pacholátek pod těmi sedmi, vše na té bráně, z každé strany vrat jedno měli připravené, že byli co v nějakých almarykách [vitřinách – JF], také měli cedule na sobě, na jedné bylo napsáno anděl země moravské, na druhé anděl města Olomouce, vše latině, než co mluvili, toho sem neslyšel.

Legát papežský tomu se také díval z okna ze školy jezuitské. Ač to všecko dosti dlouhé bylo, však to císař s tím osmím lidem vyčkal a vyslechl. Potom jel do města na hospodu [císař byl ubytován v Modrém domě, stojícím v místech dnešní budovy Moravského divadla – JF]. A když porozuměli a snad návěščí měli, že již císař v hospodě, bylo několik návěščí připravených na vale u Zelené brány [tato brána se nacházela před dolním vyústěním dnešní Pavelčákovy ulice – JF], za hospodu císařskou, tuž z těch děl jali opět šfiliti; naposledy

udeřili z jednoho velikého děla, kterýmž říkají Kačka, až se jaksi země zatřásla, potom na město ten lid pěší, jízdní, z domův a z rathouzu [radnice – JF] taková střelba, že to jenom ječelo.“

Olomoucká jezuitská akademie měla tedy hlavně podíl na tom, že uměnímilovný císař Rudolf II. roku 1577 zhlédl v Olomouci nevidané „theatrum“. Otcové Tovaryšstva Ježíšova usilovali tak přesvědčit panovníka o své lojalitě vůči habsburské dynastii i o dispozicích řádu k výchově moravské mládeže v duchu katolicismu – což nebylo snadné předsevzetí v zemi „nasáklé kacírstvím“. Císař byl nepochybně slavným přivítáním v Olomouci polichocen; že byl olomoucké koleji i v dalších letech nakloněn, dokládají dvě listiny vystavené pro olomoucké vysoké učení v Rudolfově dvorské kanceláři. Dne 22. března 1581 rozšířil Rudolf II. promoční právo olomoucké akademie i na studenty jiných univerzit, kteří se podrobili v Olomouci rigorózum, a dne 31. května 1588 povolil císař olomoucké jezuitské koleji, aby „netoliko in artibus, ale také in omnibus facultatibus čteno bylo a učení lidé neboližto professores tím lépeji se tu vychovati mohli“ (tj. vedle existující fakulty svobodných umění a fakulty teologické rovněž zřízení fakulty lékařské a fakulty právní, k čemuž tehdy bohužel nedošlo), a vyslovil souhlas se záměrem olomouckého biskupa Stanislava II. Pavlovského zrušit ženský klášter v Pustiměři („v kđerémž nyní toliko dvě panny professae jsou“) a jeho důchody věnovat koleji, „aby mládež in facultatibus mohla jako v jiných akademiích náležitě vyučena býti“.

Drahotušský městský pisář Jan Podolský se ve své kronice zmiňuje, že jezuitské učitelské ceremonii přihlížel papežský legát. Byl to nuncius Giovanni Delfino, kardinál biskup z Torcella. Vznesený prelát byl ovšem ze své italské vlasti přivykly na daleko grandióznější a nákladnější pompu, a tak dne 29. června 1577 v dopise svému představenému, státnímu sekretáři vatikánské kurie Tolomeovi Gallimu, kardinálovi di Como, vylíčil olomouckou jezuitskou slavobránu poněkud uštěpačně: „...i padri Giesuiti dimanzi al loro collegio sopra la strada che haveva da passare S. M.^{ta} havevan fatto un arco trionfale, l'architettura et spesa del quale, ancorche fusse piu tosto proportionata a la loro poverta che a la grandezza del principe, nondimeno riuscì assai bello...“ To jest po česku: „...otcové jezuité před svou kolejí udělali vítězný oblouk nad cestou, po níž mělo projít Jeho Veličenstvo; s ohledem na to že architektura a výdaje odpovídaly spíše jejich chudobě než velikosti knížete, byl tento oblouk velmi krásný...“

J. Fiala

Celostátní studentská vědecká konference Historie 1999 (1. – 2. 12.) zcela přehodnotila dosavadní pohled na některé osobnosti českých dějin: konsternovaný doc. Z. Beneš (Historický ústav FF UK Praha) okamžik, kdy jeden z referujících podal nezvratný důkaz o tom, že upálení M. Jana Husa bylo pouhou mystifikací sloužící k tomu, aby Hus mohl zmizet v propadlišti dějin s ženštinou pochybné pověsti.

-šot-, foto -tj-

Anketa

Prof. F. Vaverka, CSc., děkan FTK UP: Byl jsem osloven, abych popřál Univerzitě Palackého do roku 2000. Lidé si při podobných příležitostech přejí především zdraví. Zdraví univerzity je vyjádřeno v jiných než biologických pojmech a zdravá univerzita pro mě představuje aktivitu ve všech oblastech její činnosti, vzrůstající vědeckou a odbornou prestiž především v mezinárodním kontextu, pevnou pozici v regionu a celostátních institucích a dělnou spolupráci mezi vedením univerzity, fakultami a všemi navzájem. Jako děkan jedné z fakult cítím velkou odpovědnost za její přínos k celkovému rozvoji univerzity a za svou osobu mohu slavit, že udělám vše pro to, aby UP byla zdravá a silná.

Doc. F. Mazal, CSc., předseda AS FTK UP: Všem zaměstnancům a studentům na UP přeji hodně pohody a klidu pro jejich práci. A moc si přeji, abychom si navzájem více vážili práce druhých.

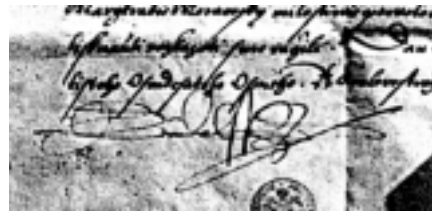
Doc. J. Lasovský, CSc., děkan PŘF UP: Všem přeji pevné zdraví, bez něhož nelze plně prožívat radosti ani smutky, které život přináší. Těm nejmladším přeji hodně úspěchů ve studiu, mnoho přátelství, lásek a úspěšně zařazení do života. Nám, kteří již máme něco za sebou, bych popřál dobré nervy, hodně sil při řešení každodenních problémů a co nejméně potíží, které přináší věk. Všem společně pak hodně trpělivosti, ovládnutí při každodenním vzájemném střetávání a zdolávání těch drobných i větších úskalí, které nám budoucí dny chystají. Vzpomeňme si na sebe, až budeme po půlnoci zvedat pohár na zdraví a snažme se žít tak, aby to bylo k radosti nás samých i těch druhých.

RNDr. I. Lepka, CSc., proděkan PŘF UP: Nechtí nastupující tisíciletí přinese další upevnování pozice mezi českými vysokými školami, jako významného centra české vědy, kultury a výchovy. Novému vedení pak přeji hodně odvahy, ale také úspěchů v řešení některých dlouhodobých a někdy velmi složitých problémů ekonomického a personálního charakteru. Všem bych především popřál pevné zdraví, které je nezbytnou podmínkou činnosti práce. Pedagogům bych ještě popřál, aby se dožili odpovědného společenského a ekonomického ocenění a studentům zase dobré pedagogie, kteří je do života připraví tak, že se stanou vyhledávanými odborníky, kteří i v následujícím tisíciletí budou šířit dobré jméno Univerzity Palackého.

Návodří Zbrojnice 25. 10. 1999: „... a znáš tuhle: sejdu se autoři opoziční smlouvy se signatáři výzvy Děkujeme, odejděte! a ...“

-šot-, foto -tj-

Podpis císaře Rudolfa II. na česky psaném privilegii vyhotoveném pro olomoucké vysoké učení dne 31. května 1588.

Odposlechnuto

Ze zákulisí výstavy:

„Do té zdi nemůžete zatloukat hřebíky, na to tady máme listy a nitě.“

„Já jsem bohužel Zatloukal, nitě používá Krejčí.“ (Odposlechnuto při instalaci výstavy fotografií J. Krejčího a P. Zatloukala O co nám to tenkrát vlastně šlo, Zbrojnice 10. 11. 1999.)

-th-

Anketa

Prof. J. Mačáková, CSc., děkanka LF UP: Vstup do roku 2000 nebude znamenat jen magickou změnu letopočtu, ale pro Univerzitu Palackého v Olomouci, stejně jako pro jiné vysoké školy, pravděpodobně ekonomické problémy. Přeji celé akademické veřejnosti, aby tyto komplikace nezhoršily vzájemné vztahy uvnitř naší vysoké školy, aby nenarušily naše základní poslání. K tomu, aby se nám to podařilo, přeji UP aktivní zoddávající studenty, pedagogy ochotné předávat své vědomosti a zkušenosti a zaměstnance, kteří budou mít chuť a zájem se společně podílet na udržení a zvýšení její prestiže.

Doc. P. Ambros, Th.D., děkan CMTF UP: Přeji univerzitě na přelomu 2. a 3. tisíciletí znamenat přeji všem neztratit z očí v každodenních starostech víze hodné oběti a stejně tak neztratit ve vízích ochotu ke každodenní oběti.

Prof. M. Pojsl, CMTF UP: Univerzitě dostatek finančních prostředků a hlavou jejich účelné využívání. Nové paní rektorce šťastnou ruku při výběru jejich spolupracovníků. Nám všem pak neúnavnou plí a umět se radovat i z drobných úspěchů.

Prof. V. Kolek, CSc., přednosta Kliniky tuberkulózy a respiračních nemocí LF a FNO: Na přelomu tisíciletí přeji UP, aby si udržela své významné postavení mezi českými i vysokými školařmi a aby se stále více otevírala evropské a světové vzdělanosti. Jejím pracovníkům přeji dostatek investic při každodenní práci i při realizaci projektů přesahujících regionální rámec a zvyšujících univerzitní kredit v zahraničí. Věřím, že studenti naší alma mater ocení nejen její historické tradice, ale i její aktuální význam pro uplatňování nových prospěšných myšlenek a dovedností v současném životě.

Doc. I. Fialová, vedoucí Katedry germanistiky FF UP – Prání Univerzitě Palackého do posledního roku druhého tisíciletí – hádanka (nejen) pro germanisty:

Přeji univerzitě, aby její studenti byli trochu jako Josef Knecht a trochu jako Anselmus a Nathanael, ale rozhodně ne jako Reiting a Beineberg, aby její učitelé byli trochu jako Maria Wutz (in Auenthal) a trochu jako Eliezer (ten, co se děd z generace na generaci), ale nikdy ne jako Läufler nebo Prof. Unrat, aby její funkcionáři byli jako Wallenstein (Schillerův) a snad i trochu (ale ne úplně) jako Claus Patera, aby její úředníci byli jako Freiherr von Trotta prostřední a Sektionschef Tuzzi dohromady, ale raději ne jako Anselm Eibenschütz, aby její vztah k poznání a k vědění byl stejně urputný a horoucí jako vztah Fausta a kocoura Moura (pravda, trochu kombinován s Ulrichovou skeptik, nikdy ne však s vědeckými metodami generála Stumma von Bordwehr – mj. předchůdce ideje impaktovaných časopisů), aby její komunikačně-organizační struktury a schopnosti byly jako ty Felixe Krulla a trochu jako v malém městě, ale rozhodně ne jako v zámku, aby její finanční situace byla jako u Buddenbrooků (starších!), aby univerzita nikdy nebyla jako Grilparzerův Spielmann, aby její nálada byla jako Hofmannsthalův kavalír nebo třeba jako Meyrinkův dominikán, Spundův papež, Lasker-Schülerové klavír, Mayův Metzuzalém, Kellerův Jindřich či Schnitzlerův kakadu – ale nikdy ne jako Gotthelfova Christine (po metamorfóze), aby zkrátka v průběhu příštího roku nikdo z těch, kteří k univerzitě patří, necítil potřebu opustit ji se stejným gestem jako madame Chauchat, aby si nikdo nemohl říci s Heinem: „ich weiß nicht, was soll das bedeuten...“, nýbrž každý mohl naopak zvolat se středověkým anjonymem: „...mich wundert, daß ich so fröhlich bin“.

-red-

Rok 2000

Přiblížil se na dohled i na dosah. Rok trojnásobné kulatosti, jaká je mimo hranice individuálního lidského života, jeho narozenin či jmenin. Takový rok prožije lidstvo – v rámci jedné ze svých kalendářních soustav, určovaných jejím počátkem – zcela výjimečně; předtím to bylo jen jednou, v roce 1000.

Z hlediska Vesmíru a jeho Stvořitele není náš rok 2000 vůbec zajímavý. Nevyniká ničím, co by ho činilo výjimečným – v rámci kalendářní soustavy s počátkem nula, určeným stvořením světa. Jenomže nám, lidem, byla dána schopnost počítat a měřit, stavět milníky a kilometrovníky také na cestě času, které říkáme Dějiny. Počítáme, abychom se lépe vyznali – ačkoli je jen málo toho, v čem se vyznáme tak špatně jako v počítání. Třebaže víme, nebo alespoň tušíme, že – co sami nedokážeme si spočítat, jiní nám spočítají.

Někde jsem četl, že na onu první tisícovku našeho kalendáře lidé čekali jako na chvíli, v níž budou sečteny lidské špatnosti a vykonán soud. Na chvíli, ve které budou lidé ve svých skutcích svázáni a změřeni. Nebyli – a lidské činy, dobré i špatné, se dalších deset století ubíraly svou cestou, na jejichž křížovkách křečily křivdy a styděla se spravedlnost.

A zdálo se, že se lidem nedostává dobré vůle. Napraví to další tisíciletí?

Lidská paměť na dobu před rokem 1000 má podobu rozvalin. Bazilika Hagia Sofia v Istanbulu je výjimkou. Co zůstane, až my nebudeme?

Krutost moderní doby se přesouvá od násilí vůči jedinci k násilí páchanému ve velkém. Krutost genocidy, hubení národů a etnik má svého spojence v nedostatku lidské představitivosti. Zjizvená tvář, střela do týla a tělo vyčtrtlé hladem duší a srdcem člověka-pozorovatele otřesou. Statistika shrnující ve frekvenční tabulce utrpení statistiků ani neznekldní. Mozek nezná soucit.

Zdá se, jako by obem soucítěním světa byl veličinou konečnou. A proto s tím, jak vzrůstá počet lidí, soucit s jedincem se musí snižovat. A blížit se k nule.

Lidé roku 1000 očekávali konec světa a příchod Vykupitele. My, zdá se, konec světa nečekáme, ačkoli naše představy o něm a jeho možnostech jsou – díky vědě a poznání – mnohem konkrétnější a přesnější. Dokonce už nejsme v této věci odkázáni na pouhou vůli Přírody. Máme své vlastní zdroje zničení světa.

Konec světa nečekáme a na příchod Vykupitele nevěříme. Vůbec jen málo dnes věříme. Zdá se nám, že není vlastně nic, co by bylo výry hodno. Spravedlnost je stejně bezmocná jako bývala kdykoli jindy, mocní jsou stejně nevěrohodní a mechanismy udržující společnost v chodu stejně jako kdysi skřípou ubohostí a přetvářkou. Může nás zachránit lhostejnost?

Ať počítám jak počítám, pořád mi vychází, že bez dobré vůle všech nikam nedojdeme. Dobrá vůle ovšem předpokládá schopnost věřit. A víra musí mít důvod své existence.

Nevěřím v sílu výzev. Věřím v sílu Rozumu, a proto také v jeho omezení. A věřím, že bez dobré vůle proběhne rok 3000 na Zemi bez nás. Bez lidí a bez lítosti.

Fakt, že se pesimisté mylí ve svých odhadech budoucnosti méně často než optimisté – je důvodem k pesimismu –

P.F. 2000

Prof. S. Komenda

Pastýři stáda hlídali

(1592)

1. IPAS-TÝ-ŘÍ STÁ-DA HLÍ-DA-LI V KRÁ-JI-NĚ BET--LÉM-SKĚ

2. SE-STOU-PIL ANĐĚL PĀ-NĚ KNIM A TO-TO ZVĚ--STO--VAL:

1. KDYŽ PIS-NĚ KRÁŠ-NĚ ZA-ZNĚ-LY A HLA-SY AN-ĐĚL-ISKĚ.

2. HLE V DA-VI-DO-VĚ MĚS-TĚ DNES NA-RO-DIL SE VÁM KRÁL

Na poslední chvíli

Pro ty, kteří se ani v předvánočním čase nedokázali vymanit z náporu pracovních povinností a teprve v těchto dnech zjišťují, že by si přece jen rádi připomněli kousek vánoční tradice, nabízáme jednoduchý a ověřený recept na výborné cukroví:

Vínové měsíčky

Z 350 g hladké mouky, jednoho balení Hery (250 g) a 5 lžic bílého vína zpracuj těsto, to rozválěj

na půl cm a vypíchej různé tvary (nejlépe měsíčky). Upečené kousky obal v moučkovém cukru promíchaném s cukrem vanilkovým.

V průběhu příprav, příp. po dokonání práci je doporučeno zlehka konzumovat zbytek láhve, kterýžto doprovodný akt dodá cukroví i předvánoční atmosféře nový rozměr (rovněž ověřeno).

-red-